

УДК 332.341.1

Пушкар І. В.,

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри обліку і аудиту Запорізького національного університету

РЕІНЖІНІРИНГ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА НАРОЩЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНІВ

У статті обґрунтовано підходи до реалізації процесів реінжинірингу системи формування та нарощення конкурентних переваг підприємств регіонів, що пов'язано із інтенсифікацією потенціалів системно-універсального функціонування. Доведено, що домінантою у відновленні функцій підприємств є забезпечення алокаційної ефективності ресурсів і доходів, що уможливило реалізацію оптимальної інноваційно-інвестиційної моделі регіонального розвитку.

Ключові слова: потенціал, конкурентні переваги, реінжиніринг, стратегія, інструменти, виробничо-економічні системи, інформаційне забезпечення.

В статті обоснованы подходы к реализации процессов реинжиниринга системы формирования и наращивания конкурентных преимуществ предприятий регионов, что связано с интенсификацией потенциалов системно универсального функционирования. Доведено, что доминантой в восстановлении функций предприятий является обеспечение алокационной эффективности ресурсов и доходов, что делает возможной реализацию оптимальной инновационно-инвестиционной модели регионального развития.

Ключевые слова: потенциал, конкурентные преимущества, реинжиниринг, стратегия, инструменты, производственно-экономические системы, информационное обеспечение.

In the article approaches to the realization of processes of the reengineering system of forming and increase of competitive edges of enterprises regional, that it is related to intensification of potentials of the system universal functioning are reasonable. It is well-proven that a dominant in proceeding in the functions of enterprises is providing of алокаційної efficiency of resources and profits, that does possible realization of optimum innovative investment model of regional development.

Keywords: potential, competitive edges, reengineering, strategy, instruments, виробничо-економічні системи, informative providing.

Постановка проблеми. Об'єктивно є визнати, що, незалежно від досягнутих темпів і напрямів економічної динаміки, всі країни світової спільноти на цей час потребують та зацікавлені в здійсненні трансформаційних процесів у реальному секторі економіки. Зокрема тих, що спрямовані на активізацію процесів формування, нарощення та раціональне використання конкурентних переваг промислових підприємств [6]. Зазначене дозволить досягти достатнього рівня економічної безпеки не лише підприємств, а й державного утворення в цілому в контексті нарощення темпів транснаціоналізації національних економік. Проте на цей час для промисловості України зазначену проблематику слід розглядати, перш за все, з огляду на імовірність виживання за будь-яких умов. Аналіз наявної ситуації (зокрема: спаду обсягів випуску та падіння технічного рівня підготовки виробництва до нововведень, втрати ринків збуту, деіндустріалізації економіки та майже повного знищення науково-технічного потенціалу, зниження темпів освоєння інвестицій, нарощення обсягів "тіньової" економіки тощо) свідчить про необхідність визначення напрямів виходу із кризового стану, пріоритетів та етапів реалізації стратегій інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств [7]. Недостатній ступінь розроблення теоретико-методологічних підходів щодо перепроєктування системи формування й нарощення конкурентних переваг промислових підприємств у контексті соціально-економічного зростання регіонів країни свідчить про об'єктивну необхідність подальшого дослідження зазначеної наукової проблеми.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукові проблеми, пов'язані з формуванням стратегічного потенціалу та конкурентних переваг промислового зростання виробничо-економічних систем на мікрорівні, розглядаються у працях О. І. Амоші, Ван Хайци, Р. Грюнига, Б. М. Данилишина, А. І. Мельника, С. Ф. Покропивного, Ю. В. Яременка та ін. Проте, незважаючи на значну кількість проведених досліджень, проблематика формування та нарощення конкурентних переваг перебуває лише на початковому етапі. Існує нагальна потреба в опрацюванні стратегій інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств; впровадженні активних форм реструктуризації через реалізацію процесів реінжинірингу системи формування та нарощення конкурентних переваг підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є удосконалення науково-методичних підходів щодо інструментарію реалізації процесів реінжинірингу системи формування та нарощення конкурентних переваг підприємств, який, порівняно з наявними, враховує вагомість конститутивно-ключових чинників впливу на темпи економічного відродження в умовах формування економіки інформаційного типу.

Виклад основного матеріалу. Для недопущення кризового стану у реальному секторі економіки варто сформувати відповідну систему управління забезпеченням економічної безпеки, яка певним

чином породить здатність виробничо-економічних систем до ефективного функціонування в умовах невизначеності та ризику. Систематизація та групування конститутивно-ключових чинників впливу на систему управління промисловістю дозволить встановити склад найвагоміших чинників впливу на збалансоване функціонування системи забезпечення економічної безпеки, а саме: фінансову, технологічну, енергетичну, сировинно-ресурсну, інвестиційну, інноваційно-інтелектуальну, соціально-трудо-ву, продовольчу, медичну, зовнішньоекономічну, демографічну, військово-економічну, геополітичну, інформаційно-комунікаційну та екологічну [5].

Однак в умовах постійного вибору стратегій розвитку економіки держави та внаслідок зміни внутрішніх політичних еліт й нарощення зовнішніх загроз світової фінансової кризи реалізація економічних інтересів промисловості зумовлює нагальну необхідність формування системи показників-індикаторів для оцінювання-прогнозування масштабів розвиненості її стратегічного потенціалу (із обґрунтуванням їх порогових значень). На нашу думку, наявна система формування та нарощення конкурентних переваг підприємств, що пов'язана з управлінням стратегічного потенціалу підприємств в промисловості, потребує інтенсифікації процесів реструктуризації, у т. ч. реінжинірингу, а саме:

- оптимізації структури;
- елімінації тих ланцюгів, механізмів і регуляторів бізнес– та виробничо-господарських процесів, які характеризуються низьким рівнем адаптації до змін у зовнішньому середовищі або незначним впливом на трансформацію економічної сфери;
- розроблення інформаційно-методичного забезпечення та цільових програм діагностики стратегічного потенціалу підприємств.

Це зумовлює необхідність визначення доміант формування, нарощення та практичного використання інформаційного потенціалу як стратегічного ресурсу трансформації виробничо-економічних систем [4]. При цьому буде об'єктивно визнати, що темпи їхньої регенерації необхідно розглядати як:

- визначальну ознаку параметричних змін;
- основу для ініціювання збалансованості. Останню визначають якісні зміни у галузях і виробництвах;
- критеріальну оцінку рівня імовірності практичної реалізації концепції реструктуризації, яка, на цей час, неможлива через нездатність підтримувати структурно-динамічний баланс (тому і спостерігається незбалансованість розвитку цільових компонент операційної системи промислових підприємств: забезпечення, трансформації, прогнозування і контролю).

Українським на сьогодні є активізація процесів мобілізації внутрішніх резервів та збільшення чистих доходів при мінімізації витрат будь-яких видів ресурсів у промисловості [1]. Зазначимо, що ключовою ознакою відновлення функцій виробничо-економічних систем є забезпечення алокаційної ефективності (перерозподілу), збереження і накопичення ресурсів і доходів, що уможливує вибір та реалізацію оптимальної інноваційно-інвестиційної моделі розвитку.

Доведено, що в основі сучасного типу економічного зростання лежить реалізація потенційних конкурентних переваг, стимулювання інвестиційно-орієнтованого та інноваційного розвитку, що, безумовно, пов'язано із інтенсифікацією процесів нарощення інноваційного та інформаційного потенціалу (тобто потенціалів системно-універсального функціонування), а також практичного використання інтелектуальних технологій третього рівня, які дозволяють обробляти бази даних і оптимізувати не лише виробничі процеси, а й технології управління. При цьому слід зазначити, що протягом певного часу у виробничо-економічних системах, зокрема, на підприємствах промисловості, відбувся поступовий перехід від переважно пошуку та систематизації інформації до її обробки, яка стала основою для нагромадження виробничого потенціалу (що належить до потенціалів, згрупованих за матеріальною ознакою) [2].

Крім того, посилення ролі науки та освіти сприяло зростанню загального рівня продуктивності праці, що стало спонукальним моментом для того, щоб виокремити новий різновид економіки інформаційного типу. Для такої економіки характерним є розвиток інформаційної індустрії, формування спільного інформаційного простору, інформатизація усіх сфер виробничо-господарської діяльності в соціально спрямованій галузі, доступність інформації і, в той же час, створення високого рівня системи інформаційної безпеки [3]. З огляду на можливість реалізації процедур реінжинірингу системи управління розвитком стратегічного потенціалу доцільно передбачити на державному рівні механізм реалізації:

- а) регулювання інноваційних та інформаційних процесів;
 - б) цільової мобілізації та активізації транзакційних чинників підвищення ефективності функціонування промислових підприємств;
 - в) раціоналізації використання стратегічного потенціалу та прискорення його трансляції і нагромадження.
- Формування ознак комплексу інформаційного забезпечення системи формування та нарощення конкурентних переваг підприємств промисловості повинно відповідати таким організаційно-методичним вимогам:
- раціональна інтеграція обробки інформації;
 - мінімізація дублювання інформації в інформаційній базі;
 - скорочення чисельності форм документів звітності;
 - можливість отримання інформації різного ступеня деталізації.

До цієї системи повинна входити підсистема управління інформаційним забезпеченням. Її побудова, на нашу думку, передбачає такі етапи:

- розробку теоретичних та методологічних засад інформаційного забезпечення системи управління розвитком стратегічного потенціалу;
- аналіз стану інформаційного забезпечення;
- розробку механізму управління системою інформаційного забезпечення та автоматизованої обробки інформації процесу.

Однак зауважимо, що провести оцінку вагомості внеску інформаційного ресурсу в економічну регенерацію як нематеріального чинника є проблематичним. Оскільки цей параметр необхідно розраховувати як через інноваційну складову, так і через вплив матеріальної компоненти інформаційних ресурсів на когнітивні процеси і людський капітал. Функціонування виробничо-економічних систем неможливо уявити без використання сучасних інформаційних технологій, за основу яких взято економічні інформаційні системи, що використовуються для ефективного опрацювання великих масивів даних у комп'ютерних системах підприємств та інформаційної підтримки управлінських рішень [5]. Сфера застосування нових інформаційних технологій і розвинених засобів комунікацій чимала. Вона включає різноспрямовані аспекти, починаючи від забезпечення тривіальних функцій службового листування до провадження системного аналізу і підтримки стратегічних рішень. Проте при їх застосуванні слід адаптувати до специфічних умов функціонування певного виду підприємств:

- технічне забезпечення, тобто сукупність засобів з обробки й передачі інформаційних потоків;
- інформаційне забезпечення, що включає в себе різноманітні довідники, класифікатори, засоби формалізованого опису даних;
- математичне забезпечення чи сукупність засобів розв'язання функціональних задач і інші засоби забезпечення;
- інформаційно-методичне забезпечення, що зумовить скорочення термінів впровадження нововведень, підвищення якості промислової продукції, нарощення масштабів стратегічного потенціалу.

Виходячи з вищенаведеного, слід врахувати вагомість конститутивно-ключових чинників впливу на темпи економічного відродження в умовах формування економіки інформаційного типу, а саме:

- по-перше, сприйнятливість науково-технічного прогресу, що є функціонально залежним від: а) напрямку і темпів інноваційного розвитку промисловості; б) інституціональної архітектоники; в) особливостей функціонування галузей і виробництв; г) загального рівня накопичених знань;
- по-друге, масштаби інтелектуального капіталу, що є як ендогенною змінною, які залежить від: а) рівня інформатизації окремого виробництва; б) розвиненості традиційного капіталу та знань підприємства або галузі, що дозволяють здійснювати нові технологічні розробки, підтримувати темпи виробництва та забезпечувати достатню швидкість впровадження новацій;
- по-третє, якість праці та параметри людського капіталу;
- і останнє – умови впровадження прогресивних технологій та ВТП.

Висновки. Отже, для провадження процесів реінжинірингу у виробничо-економічних системах регіонів, необхідно:

- 1) здійснити перехід на новий рівень дослідження феномену існування стратегічного потенціалу підприємств через визначення їх конкурентних переваг;
- 2) провести аналіз інформаційного потенціалу підприємств;
- 3) осмислити його параметри у контексті імовірності суспільних змін;
- 4) вивчити когнітивні процеси продукування, нарощення й інтенсифікації інтелектуальної діяльності;
- 5) визначити перелік сучасних технологій та адаптувати до реальних виробничо-господарських процесів і проектування операційних схем на промислових підприємствах інформаційні системи третього покоління.

Література:

1. Амоша А. И. Каноны рынка и законы экономики / А. И. Амоша, Н. Д. Прокопенко, Е. Т. Иванов. – Донецк : ИЭП НАН Украины, 2008. – 546 с.
2. Ван Хайци. Экономика новой демократии / Ван Хайци. – М., 2001. – 14 с.
3. Грюниг Р. Методи ідентифікації стратегічних факторів успіху / Р. Грюниг, Ф. Зенкер, А. Цойс // Теорія та практика управління. – 1996. – № 6. – С. 84-93.
4. Макконел К. Р. Экономика: принципы, проблемы и политика / К. Р. Макконел, С. Л. Брю: в 2-х т. – М. : Республика, 1992. – Т. II. – 780 с.
5. Організаційно-економічний механізм розвитку промисловості підприємств / за ред. А. Мельник. – Тернопіль: Економічна думка, 2003. – 608 с.
6. Покропивний С. Ф. Регулювання територіального розвитку : стратегія і ефективність / С. Ф. Покропивний, В. М. Колот. – К. : КНЕУ, 2003. – 352 с.
7. Царенко О. В. Адаптивне моделювання процесу інкорпорації стратегічного потенціалу промислових комплексів у єдину макроекономічну систему / О. В. Царенко // Економіка та держава. – 2010. – № 7. – С. 40–44.
8. Яременко Ю. В. Особливості промислової політики у трансформаційній економіці: [монографія] / Ю. В. Яременко. – Харьков : изд-во Арт-ПРАД, 2004. – 286 с.